

keréknyomok

2014/8. SZÁM ORIENTALISZTIKAI ÉS BUDDHOLÓGIAI FOLYÓIRAT

Tartalom

TANULMÁNYOK, FORDÍTÁSOK

BÁCSI ENIKŐ GABRIELLA

A buddhista sztúpa
kialakulása Indiában

5

BIRTALAN ÁGNES

A kígyó: pusztító erő,
segítőszellem, házastárs.
A kígyó-motívum változatai
a kalmük mesehagyományban

33

WINDHOFFER TÍMEA

Klu; mitológiai lény,
vagy népmesei szereplő?
A kígyó-sárkány alakja a
belső-ázsiai népmesékben

57

SZABÓ ANNAMÁRIA

A rókaszellem
a kínai novella
irodalomban

77

GECSE ADRIENN

A buddhizmus
és a természetes
környezet kapcsolata

97

POROSZ TIBOR

Rejtett dimenziók
a buddhizmus
vizuális gondolkodásában

109

PROGRAMOK, ESEMÉNYEK

Nemzetközi Buddhista
Nyári Egyetem 2014

153

KRITIKÁK, RECENZÍÓK

Walpola Rahula:
A Buddha tanítása

156

AGNI:

A tűzoltárépítés
védikus rítusa

158

Szerkesztette: Frits Staal

SUMMARIES IN ENGLISH

165

E SZÁMUNK SZERZŐI

Programok, események

Nemzetközi Buddhista Nyári Egyetem 2014

Idén nyáron immáron negyedik alkalommal került megrendezésre közel egy hónapos időtartamra bővült (július 21 – augusztus 20) Buddhista Nyári Egyetem a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán. A program két nagyobb blokkra oszlott; a hazai előadók főleg az oktatás és a buddhizmus kölcsönhatásáról tartottak előadásokat, a neves külföldi oktatók pedig a Nyári Egyetem mottójának szellemében („az elmélet és gyakorlat összhangja”) gyakorlatcentrikus szempontból tekintették át a buddhizmus valamely területét, kezdve az Abhidhammától, vagy a zen iskolák egyik legfontosabb szútrájának a Gyémánt szútrának az ismertetésétől egészen a buddhizmus és közgazdaság lehetséges kapcsolatainak elemzéséig. Idén nagyobb szerep jutott az elvonulásoknak, szerepelt a programban hét napos, hat napos, valamint öt napos elvonulás is, de természetesen ezen kurzusokon is fontos szerepet kapott a szent szövegek megértése, a buddhista filozófia vagy akár a tudományos megközelítés. A külföldi előadóink kiválasztásánál szempontként szerepelt, hogy mindamellett, hogy a buddhizmus valamely ágának gyakorlásában évtizedes tapasztalatokkal rendelkezzenek, ugyanúgy jártasak legyenek a tudományok terén és valamilyen formában kapcsolódjanak a buddhista nemzetközi felsőoktatáshoz.

A Nyári Egyetemet a jamaikai származású Bhanté Kovida nyitotta meg egy hétig tartó elvonulással. Fiatalon lett théraváda szerzetes, Srí Lankán tette le a teljes szerzetesi fogadalmat. Bhanté rendkívül szerteágazó tanulmányai mellet 16 évet töltött erdei elvonulásokkal, így komoly tapasztalatokon alapuló tanításokkal tudott szolgálni a meditáció gyakorlati kérdéseiben. Az elvonulás során rövid elméleti tanítások váltották egymást (a kammáról, a Négy Nemes Igazságról, a függő keletkezésről stb.) a vipasszaná gyakorlatával, délután pedig az elméleti képzés után kínai eredetű csí-kung gyakorlás zajlott legtöbbször az épületen kívül, a szabadban. Bhanté sokat mesélt életének színes epizódjaiból, ezzel is közelebb hozva az elvonulások, a gyakorlás légkörét.

A második előadó a Tiszteletreméltó Bhikkhu Nandiszéna (Angel Oscar Valentinuzzi), egy Argentínában született théraváda szerzetes, a Dhamma Vihara kolostor (Mexikó) apátja, valamint spirituális igazgatója a Buddhismo Theravada México Asociación Religiosa-nak. A Taungpulu Kaba Aye kolostorban avatták szerzetessé 1991-ben. A néhai tiszteletreméltó U Szilnandával, a burmai hagyomány nagyrebcsült mesterével tanulta a páli nyelvet, a páli ká-nont (*Tipitaka*), az Abhidhammát és meditációt. Ő fordította le a spanyol nyelvre Anuruddha *Abhidhammattha-sangaháját*, amit az El Colegio de México adott ki 1999-ben; és a *Dhammapadát* is (a Buddhaghósa által a versekhez fűzött kommentárral együtt), amit a Dhammodaya Ediciones adott ki 2008-ban. Előadásának témája a Buddha megvilágosodása után tett első kijelentéseinek az Abhidhamma hagyomány általi értelmezése, valamint a Buddha első tanításának elemzése a páli kulcsfogalmak révén. Tiszteletreméltó Nandiszéna elsőként a

dhamma fogalmát világította meg több szempontból, ennek megértése nélkülözhetetlen mind a Buddha saját megvilágosodásáról tett kijelentéseinek, mind pedig az első tanításának, a *Dhamma* kerekének első megforgatásakor adott tanításának helyes értelmezéséhez. Utolsó előadásában a páli *anatta* kifejezést járta körül, megvilágítva a fordítások problémáit is.

Vincenzo Giorgino 2008 óta a Torinói Egyetem Társadalomtudományi, Matematikai és Statisztikai Karán a közgazdaság–szociológia tanszék adjunktusa. Korábban (1998–2008) szintén ezen az egyetemen, az Orvostudományi Karon az egészség–szociológia előadója volt, és 1988 óta tanácsadóként dolgozik a klinikai szociológián belüli egészség és a cselekvéskutatás keretein belül. 1998 óta a legfőbb kutatása az elmélkedő tudás és a szociológiai megértés egyesítése a tudomány, a felsőoktatás és a gyakorlat terén, különös tekintettel az átalakító módszerekre, mint például a megalapozott elmélet. A buddhista gyakorlást 1995-ben kezdte a szótó zen hagyomány alapján a Mokusho Dōjōban, ami a Nemzetközi Zen Egyesülettel áll kapcsolatban, és Roland Yuno Rech tanításait követi. Hétfégi előadásának témája egy jelenleg is folyó párbeszéd az Önlét, cselekedet és szociális tapasztalat összefüggéseiről a gazdasági és szociális folyamatok kapcsán, amely magában foglalja az elmélkedő tudás és gyakorlat összefüggéseit is.

A hazai előadók közül Endrődy-Nagy Orsolya, aki jelenleg az ELTE PhD hallgatója. A zen és a japán oktatás kapcsolatáról beszélt. Maga is 5 évet élt Japánban, egy nemzetközi óvodában oktatott angol nyelvet. Az ottani magyar rádió felelőse lett, cikkeinek középpontjában a zen és Japán kulturális tradíciói álltak. Előadásának témái között szerepelt továbbá a zen, mint a japán lélek kvintesszenciája, a Blue dolphins módszer, a képelemzések, a multikulturális közeg módszertana valamint a japán vallásosság elemzése.

Dr. Páli Judit, aki jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója, klinikai neuropszichológus, klinikai és mentálhigiéniai gyermek és ifjúsági szakpszichológus, pedagógiai pszichológus Az önszabályozás fejlődése – a játék mint szabályozó funkció címmel tartott előadást. Az általa érintett témák között szerepelt többek között a játék, valamint a játszás szerepe a gyermekek korai fejlődésében, vagy a játék, mint a tanulás egyik legfontosabb tényezője, de kitért a játék szabályozó funkciójára is.

Vékony Délia a Nemzetközi Üzleti Főiskola (IBS) Művészet-menedzsment tanszékének oktatója két részből álló előadást tartott, melynek címe: a Művészet és/mint meditáció, képességek a jelenlétre.

A három fenti kurzussal párhuzamosan Rozgonyi Attila A Tan Kapuja Buddhista Főiskola oktatója, az egyház dharmatanítója Bevezetés a buddhista meditációba címmel tartott nyitott gyakorlati foglalkozást, melyen minden érdeklődő részt vehetett.

A Nyári Egyetem utolsó 10 napja elvonulásokkal telt, melynek különös érdekessége az volt, hogy a buddhizmus mindhárom nagy ágának, három nagy jánájának tanítója képviseltette magát. A mahájána zen irányzatához tartozó Tiszteletreméltó Jinwol Lee (Dzsinvol Lí) a *Lótusz szútra* módszereiről beszélt délelőtt, elemezve a szútra minden fejezetét. Dr. Jinwol Lee buddhista szerzetes és zen mester a koreai buddhizmus *dzsogje* rendjéhez tartozik, ahol a nemzetközi kapcsolatokért felel. Az URI Korea Többszörös Együttműködési Kör elnöke, valamint 2002-ben az URI Világtanácsban az Ázsiai régió meghatalmazottja. Korábban a Szöuli Buddhista Doktori Iskola Buddhista Tanulmányok szakának professzora és a Dongguk Egyetem vallási ügyeinek dékánja volt. Jelenleg a Dongguk Egyetem Gjeongju

kampuszán a *seon* (csan/zen) karon buddhista meditációt és kultúrát tanít. A Lótusz szútra tanulmányozását 42 évvel ezelőtt kezdte, hat évet töltött szigorú elvonulásban.

Délután, a tibeti buddhizmus képviselője Tiszteletreméltó Geshe Ngawang Samten (Gese Navang Szamten) tartott tanítást, aki jelenleg a Central University of Tibetan Studies rektora (CUTS, Sarnath, Varanasi). Több nyugati egyetem vendégprofesszora, jelentős szerepet játszott a buddhizmus elterjedésében Indiában. Erősen támogatja azokat az oktatási rendszereket, melyek az értékek megértésén keresztül a különböző készségek elsajátításával változtatják meg a hallgatót. Előadásának témája Sántidéva Bódhiszattva cselekedetei c. szövegén alapuló meditációs módszerek ismertetése volt, de kitért a meditáció jelenleg kutatott fiziológia hatására, valamint az üdvös és nem üdvös érzelmek hatásmechanizmusára is.

A Nyári Egyetem záróprogramjaként a londoni születésű Tiszteletreméltó Ácsán Dhammanando tartott ötnapos vipasszaná elvonulást. 1993-ban kapta meg a teljes szerzetesi felavatást a théraváda thai erdei hagyományokhoz tartozó Luang Por Szumédhótól. Hosszú ideig a Csittavivéka kolostorban élt Ácsán Szucsittó irányítása alatt, majd Svájcban, Olaszországban, Ausztráliában és Új-Zélandon látogatta a vonalhoz tartozó kolostorokat. 2007 óta Amaravatiban él, és 2009 óta tanít. Külön öröm volt számunkra, hogy a tanítást egykori diákunk, a mára már szerzetessé avatott Bhikkhu Thanváro fordította magyarra.

A Nyári Egyetem előadásaira idén főleg haza érdeklődők jelentkeztek, az elvonulásokon saját diákjaink, leendő elsős hallgatóink is nagy számban részt vettek.

Cser Zoltán